

**Οι ανάγκες των φοιτητριών/φοιτητών των παιδαγωγικών τμημάτων για στήριξη
εκπαιδευτική, ψυχολογική και επαγγελματικού προσανατολισμού: η περίπτωση
του Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Πατρών**

Παναγιώτα Ευαγγελάκου

Υποψ. Δρ. Π.Τ.Δ.Ε. Παν. Πατρών

Abstract

The results of a survey regarding the the four-year students of the Department of Primary Education of the University of Patras are presented in this paper with the aim to demonstrate their needs for educational, psychological or vocational orientation support during their studies and whether they have found it or not. An initial analysis of the results indicate that a significant number of students have received or need at least one of the three types of support -to a greater extent educational support- with the majority of them finding it usually outside the university. The first results indicate that the multiple student support needs do not fully respond with the existing support services. Additionally, students seem to not be aware of the existence of the present support services, with the exception, to some extent, of vocational orientation. All in all, in the framework of the European Higher Education Area (EHEA), this survey is part of the third axis of the social dimension of the universities (study conditions) which suggests the need to develop student support mechanisms.

Keywords

Students, Department of Primary Education, student needs, educational support, psychological support, vocational orientation support, social dimension, EHEA.

Περίληψη

Σε αυτή τη μελέτη παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μιας έρευνας που διεξήχθη στις/στους τεταρτοετείς φοιτήτριες/φοιτητές του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών με σκοπό να αποτυπώσει τις ανάγκες τους για στήριξη εκπαιδευτική, ψυχολογική και/ή επαγγελματικού προσανατολισμού κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και να διαπιστώσει αν τη/τις βρήκαν και από πού/ποιον/ποιους τη/τις δέχτηκαν. Από την πρώτη ανάλυση των αποτελεσμάτων φαίνεται ότι ένας σημαντικός αριθμός φοιτητριών/φοιτητών είχε ή έχει ανάγκη από τέτοιου είδους στήριξη, σε μεγαλύτερο βαθμό από υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης, ενώ άξιο προσοχής είναι ότι η πλειονότητα εκείνων που αναζητά στήριξη τη βρίσκει συνήθως εκτός πανεπιστημίου. Τα πρώτα αποτελέσματα τεκμηριώνουν λοιπόν τις πολλαπλές ανάγκες στήριξης των φοιτητριών/φοιτητών, στις οποίες, όμως, οι υφιστάμενες δομές στήριξης φαίνεται να μην ανταποκρίνονται πλήρως. Επίσης, οι υπάρχουσες υπηρεσίες στήριξης φαίνεται να μην έχουν εμπεδωθεί ως ύπαρξη από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές, με μερική εξαίρεση τις ανάγκες

επαγγελματικού προσανατολισμού. Εν κατακλείδι, η έρευνα αυτή τοποθετείται στο πλαίσιο της δημιουργίας του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ) και συνδέεται με τον τρίτο (3^ο) άξονα της κοινωνικής διάστασης των πανεπιστημίων που προτάσσει την αναγκαιότητα ανάπτυξης υποστηρικτικών υπηρεσιών.

Λέξεις – κλειδιά

Φοιτητές, ΠΤΔΕ, φοιτητικές ανάγκες, εκπαιδευτική στήριξη, ψυχολογική στήριξη, στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού, κοινωνική διάσταση, ΕΧΑΕ.

Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να διαπιστώσει κατά πόσο οι φοιτήτριες/φοιτητές του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης (Π.Τ.Δ.Ε.) του Πανεπιστημίου Πατρών είχαν ή έχουν ανάγκη από στήριξη εκπαιδευτική, ψυχολογική ή επαγγελματικού προσανατολισμού κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και αν τη/τις βρήκαν, δεδομένου ότι σύμφωνα με την υπάρχουσα εξειδικευμένη βιβλιογραφία τα κυριότερα προβλήματα με τα οποία έρχεται αντιμέτωπος ο φοιτητικός πληθυσμός είναι ψυχολογικά, ακαδημαϊκά, κοινωνικά, οικογενειακά, συναισθηματικά και ψυχοσωματικά, τα οποία συνδέονται με τη μεταβατική περίοδο (αρχή και τέλος σπουδών) και τις δυσκολίες προσαρμογής που αυτή επιφέρει (Καλαντζή – Αζίζι, 2016, Μαχαιράκη, 2006, Rott, 1996).

Όμως, η συγκεκριμένη συζήτηση για να νοηματοδοτηθεί είναι σημαντικό να τοποθετηθεί σε ένα γενικότερο πλαίσιο αναφοράς. Αυτό δεν μπορεί να είναι άλλο από τον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (Ε.Χ.Α.Ε.) και τις προϋποθέσεις του. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της κοινωνικής διάστασης της ανώτατης εκπαίδευσης (BFUG, 2007) το πανεπιστήμιο καλείται να αναπτύξει σειρά υποστηρικτικών υπηρεσιών, ως μέρος του τρίτου άξονα της κοινωνικής διάστασης (συνθήκες σπουδών). Οι τελευταίες αντλούν τη νομιμοποίησή τους από το φαινόμενο της μαζικοποίησης των πανεπιστημίων που επιφέρει μεγάλες αλλαγές στον φοιτητικό πληθυσμό, την προέλευση και τις ανάγκες του (Σταμέλος, Βασιλόπουλος & Καβασακάλης, 2015).

Με αυτό ως δεδομένο, στη συνέχεια, θα επιχειρήσουμε να τεκμηριώσουμε τις ανάγκες των φοιτητριών/φοιτητών του Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Πατρών για στήριξη εκπαιδευτική, ψυχολογική ή επαγγελματικού προσανατολισμού, μέσα από την παρουσίαση των αποτελεσμάτων μιας έρευνας που διεξήχθη στο εν λόγω Τμήμα.

Το πλαίσιο: αναπτύσσοντας την προβληματική της μελέτης

Η συγκεκριμένη μελέτη εκκινεί από τη διαπίστωση ότι, ενώ ο φοιτητικός πληθυσμός διευρύνεται συνεχώς, οι απόφοιτοι δεν είναι βέβαιο ότι αυξάνονται με τον ίδιο ρυθμό, με άλλα λόγια, υφίσταται ένα σημαντικό πρόβλημα παράτασης ή/και εγκατάλειψης των σπουδών (Commission/EACEA/Eurydice, 2018). Η απαρχή αυτού του φαινομένου τοποθετείται στις δυτικές βιομηχανικές κοινωνίες στη δεκαετία του 1960 και στις αρχές της δεκαετίας του 1970 (στην Ελλάδα αργότερα), όταν η αύξηση της πρόσβασης από τη δευτεροβάθμια στην ανώτατη εκπαίδευση θεωρήθηκε χρήσιμη τόσο για την τόνωση της ανάπτυξης όσο και για τη μείωση της ανισότητας ευκαιριών (Teichler, 2010). Συνοδεύτηκε ακόμη από τις απαιτήσεις για ανοδική κοινωνική κινητικότητα μέσω της κατοχής και αξιοποίησης πανεπιστημιακών διπλωμάτων (Altbach, 2010).

Τις επόμενες δεκαετίες, η ανάγκη για ύπαρξη εργατικού δυναμικού με περισσότερες δεξιότητες και η άνοδος μιας επαγγελματοποιημένης κοινωνίας (Scott, 1995) έφεραν στο επίκεντρο των πολιτικών της Ε.Ε. το ζήτημα της αύξησης της συμμετοχής και της διεύρυνσης της πρόσβασης των φοιτητών (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1991). Φτάνοντας στα τέλη του 20ου αιώνα, η επέκταση των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, ως απόρροια του αιτήματος εκδημοκρατικοποίησής¹ της, βρίσκεται στο αποκορύφωμα (Smidt, 2012), με ένα μαζικό Πανεπιστήμιο² να παγιώνεται και να εκφράζεται μέσα από την ταχεία και μαζική εγγραφή φοιτητών (Scott, 1995) και να αντιτίθεται στην παραδοσιακή μορφή των πανεπιστημίων ως κέντρων ελίτ που μόνο λίγοι είχαν πρόσβαση (Trow, 1973).

Ως συνέχεια του προηγούμενου, η κοινωνική διάσταση του Ε.Χ.Α.Ε. έρχεται να υπενθυμίσει την κοινωνική υποχρέωση της επέκτασης των ευκαιριών πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερα στρώματα πληθυσμού (BFUG, 2007, σελ.11). Σε αυτό το κλίμα, οι χώρες του Ε.Χ.Α.Ε. δεσμεύονται να διευρύνουν τη συνολική πρόσβαση σε μια ποιοτική ανώτατη εκπαίδευση που θα λειτουργεί χωρίς

¹ Με τον όρο αυτό αναφερόμαστε σε μια διαδικασία όπου η πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση θεωρείται ως αναπόσπαστο στοιχείο για την επίλυση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων που υπάρχουν στις κοινωνίες (Gibbons, 1998).

² Με άλλα λόγια, παγιώνεται σταδιακά το φαινόμενο της «μαζικοποίησης», με το οποίο αναφερόμαστε στη διαδικασία πληθυσμιακής ανάπτυξης της ανώτατης εκπαίδευσης και στις συνθήκες που αυτή διαμορφώνει σε ένα μαζικό πια σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης (Altbach, 2010).

αποκλεισμούς και να αυξήσουν τα ποσοστά συμμετοχής και ολοκλήρωσης των σπουδών των υπο-εκπροσωπούμενων ομάδων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011).

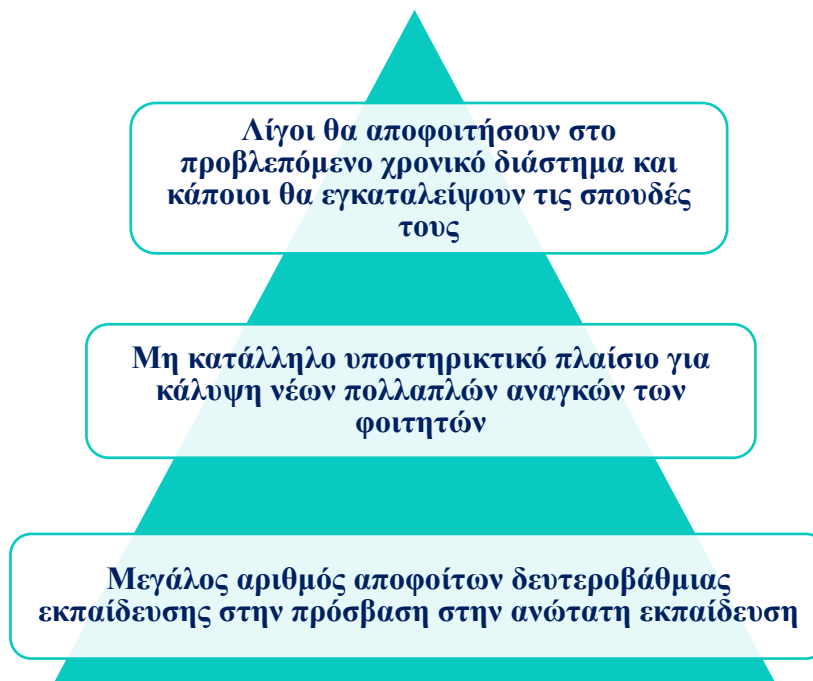
Αυτό λοιπόν που φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, να εξασφαλίζεται είναι η ισότητα ως προς την πρόσβαση και τη διεύρυνση της συμμετοχής που ευνοεί τους προερχόμενους από τις χαμηλότερες κοινωνικές κατηγορίες ή μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες, γεγονός το οποίο έχει δημιουργήσει σήμερα μια ποικιλομορφία στη σύνθεση του φοιτητικού πληθυσμού. Πλέον, πέρα από τους «παραδοσιακούς» φοιτητές, συναντάμε φοιτητές μερικής απασχόλησης, διεθνείς φοιτητές, φοιτητές μεγαλύτερης ηλικίας που πιθανότατα δεν είχαν τη δυνατότητα να αποκτήσουν πτυχίο σε μικρότερη ηλικία ή που επιθυμούν να αναβαθμίσουν τις δεξιότητές τους, εργαζόμενους εταιρειών και επιχειρήσεων και συνταξιοδοτημένους ανθρώπους (OECD, 2008). Σύμφωνα μάλιστα με την τελευταία έρευνα της Eurostudent (2018), στις περισσότερες χώρες που συμμετείχαν σε αυτή, περίπου οι μισοί φοιτητές φαίνεται να είναι άνω των 25 ετών, ενώ οι φοιτήτριες αποτελούν σχεδόν παντού την πλειονότητα, με μεγάλες φυλετικές διαφοροποιήσεις να παρατηρούνται μεταξύ κρίσιμων τομέων σπουδών. Την ίδια στιγμή, στις περισσότερες χώρες, ένα 10% φοιτητών (κυρίως γυναίκες, προπτυχιακοί φοιτητές, φοιτητές που έχουν χρησιμοποιήσει εναλλακτικούς τρόπους πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση και που είναι εκτός πανεπιστημίου) έχει παιδιά ηλικίας μέχρι 6 ετών. Επιπροσθέτως, σε περίπου 40% των χωρών που συμμετείχαν στην έρευνα της Eurostudent, πάνω από το 20% των φοιτητών διαθέτει μεταναστευτικό υπόβαθρο ή κατέχει έναν τίτλο σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης από άλλη χώρα. Έπειτα, περίπου στο 1/3 των χωρών, 15% ή περισσότερο των φοιτητών αντιμετωπίζει δυσκολίες στις σπουδές του λόγω αναπηρίας. Η έρευνα της Eurostudent έδειξε ακόμη ότι οι φοιτητές των οποίων ο πατέρας δεν κατέχει πτυχίο ανώτατης εκπαίδευσης υπο-εκπροσωπούνται σε όλες τις χώρες ή τείνουν, σε μεγάλο βαθμό, να εισάγονται στην ανώτατη εκπαίδευση αργότερα, να παρακολουθούν σύντομα προγράμματα σπουδών εκτός πανεπιστημίου και να δουλεύουν. Στο ίδιο πλαίσιο, διαπιστώνεται ότι όσων οι γονείς δε διαθέτουν εκπαιδευτικό υπόβαθρο ανώτατης εκπαίδευσης συνήθως έχουν λιγότερες προσδοκίες για σπουδές και συχνά αμφιβάλλουν για το αν θα επιλέξουν σπουδές ανώτατης εκπαίδευσης (Eurostudent IV, 2018).

Ωστόσο, οι παραπάνω κοινωνικο-δημογραφικές μεταβλητές φαίνεται να επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι φοιτητές ορίζουν και κατανοούν τον εαυτό τους (Brooks,

2017), έχουν επιπτώσεις στην οργάνωση της μελέτης τους και, κατ' επέκταση, μπορεί να οδηγούν σε εγκατάλειψη των σπουδών (Stoessel et al., 2015, Polakow et al., 2014). Αυτό συμβαίνει γιατί οι φοιτητές που αναπόφευκτα προέρχονται από μια ευρύτερη ποικιλία εθνοτικών, κοινωνικών και μορφωτικών υποβάθρων και οι οποίοι διαθέτουν μια ευρύτερη κλίμακα επιπέδων και ικανοτήτων, παρουσιάζουν διαφορετικές ανάγκες (Hussey & Smith, 2010), οι οποίες, όταν δεν καλύπτονται εντός του συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης, μπορούν να οδηγήσουν σε παράταση ή/και εγκατάλειψη των σπουδών.

Πρόσφατα δεδομένα δείχνουν ότι το φαινόμενο αυτό λαμβάνει ανησυχητικές διαστάσεις σε πολλές χώρες της Ευρώπης, καθώς σχεδόν ένας στους τρεις φοιτητές που εισέρχονται σε ένα πρόγραμμα δεν το ολοκληρώνει (European Commission, 2014), πράγμα το οποίο φανερώνει την αναποτελεσματικότητα των συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης να ανταποκριθούν στις διαφοροποιημένες ανάγκες του φοιτητικού πληθυσμού (Commission/EACEA/Eurydice, 2018). Χαρακτηριστικά, σύμφωνα με την έκθεση του OVE³, το σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης λειτουργεί σαν πυραμίδα, στη βάση της οποίας βρίσκεται ένας σημαντικός αριθμός αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, από τους οποίους λίγοι θα αποφοιτήσουν στο προβλεπόμενο χρονικό διάστημα και κάποιοι θα εγκαταλείψουν τις σπουδές τους με αποτέλεσμα λιγότεροι να αποκτούν το πτυχίο τους (κορυφή) (Baupère et al., 2007). Έτσι, φαίνεται ότι το ανώτατο εκπαιδευτικό σύστημα δεν παρέχει το κατάλληλο υποστηρικτικό πλαίσιο για την κάλυψη των νέων πολυ-πρισματικών αναγκών των φοιτητών (συναισθηματικών, κοινωνικών, εκπαιδευτικών, οικονομικών) κατά τη διάρκεια των σπουδών τους (Σχήμα 1). Αξίζει μάλιστα να επισημάνουμε ότι στην αναλογία αποφοίτων/φοιτητών (2016), η Ελλάδα κατέχει την τελευταία θέση στο σύνολο των ευρωπαϊκών χωρών με ποσοστό μόλις 9,39% (ΑΔΙΠ, 2018).

³ L'Observatoire national de la vie étudiante.

Σχήμα 1

Τα δεδομένα αυτά θεωρούνται σημαντικά για την παρούσα μελέτη, στον βαθμό που αναδεικνύουν τη συμβολή του υποστηρικτικού πλαισίου εντός των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης για επιτυχία στις σπουδές, γεγονός που συνδέεται άμεσα με την κοινωνική διάσταση της ανώτατης εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στον τρίτο άξονα της κοινωνικής διάστασης (συνθήκες σπουδών) ο οποίος προτάσσει την ανάπτυξη εκείνων των μηχανισμών στήριξης των σπουδών που θα λαμβάνουν υπόψη τους τις σύγχρονες ανάγκες των διαφορετικών πληθυσμών που φοιτούν (Σταμέλος, Βασιλόπουλος & Καβασακάλης, 2015).

Στο μέτρο που η συγκεκριμένη μελέτη επικεντρώνεται στις υπηρεσίες φοιτητικής στήριξης, κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε, πριν προχωρήσουμε στο ερευνητικό μέρος, ότι δεν υπάρχει ένας καθολικός ορισμός σχετικά με το τι είναι οι υπηρεσίες φοιτητικής στήριξης, σε ποιους πρέπει να είναι διαθέσιμες και από ποιους πρέπει να οργανώνονται. Οι υπηρεσίες αυτές επηρεάζονται από τη γενική ευημερία ή τα συστήματα κοινωνικής στήριξης μιας χώρας και εξαρτώνται από τους στόχους των υπηρεσιών που διατίθενται στους φοιτητές σε διαφορετικό βαθμό (ESU, 2012).

Η έρευνα: κατασκευάζοντας το εργαλείο της έρευνας

Το σκεπτικό μας πίσω από την παρούσα μελέτη ήταν να αναδείξουμε τις ανάγκες του φοιτητικού πληθυσμού του Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Πατρών για υπηρεσίες στήριξης, όπως αυτές προβλέπονται από την ανάπτυξη του Ε.Χ.Α.Ε..

Για τον λόγο αυτό, διεξήγαμε μία έρευνα στο συγκεκριμένο Τμήμα με σκοπό να αποτυπώσουμε τις ανάγκες των φοιτητριών/φοιτητών του για στήριξη εκπαιδευτική, ψυχολογική και επαγγελματικού προσανατολισμού κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και από πού, ποιον ή ποιους την/τις έλαβαν. Δεδομένου του ερωτήματος, το ενδιαφέρον μας στράφηκε προς τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές που βαίνουν προς την ολοκλήρωση των σπουδών τους, συνεπώς έχουν σημαντική πανεπιστημιακή εμπειρία, δηλαδή τις/τους τεταρτοετείς φοιτήτριες/φοιτητές.

Παρόλο που οι υπηρεσίες φοιτητικής στήριξης μπορεί να είναι ευρύτερου φάσματος (στέγαση, ψυχολογική στήριξη, δημόσια συγκοινωνία, συμβουλευτική σταδιοδρομίας και ακαδημαϊκή συμβουλευτική, σίτιση, δωρεάν παροχή διδακτικού υλικού, φροντίδα παιδιών, άθληση, ιατρική φροντίδα – υγειονομική περίθαλψη και πολιτιστικές προσφορές – εκπτώσεις) και να παρέχονται από διάφορους φορείς (κράτος, ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, κτλ.) (ESU, 2012), εμείς, σε μια πρώτη προσέγγιση, επιλέξαμε να εστιάσουμε σε υπηρεσίες παροχής εκπαιδευτικής στήριξης, ψυχολογικής συμβουλευτικής και συμβουλευτικής σταδιοδρομίας που παρέχονται από ένα ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης, το Πανεπιστήμιο Πατρών. Αξίζει να επισημανθεί ότι στο πλαίσιο του εν λόγω πανεπιστημίου αρμόδια για τη στήριξη των φοιτητριών/φοιτητών που αντιμετωπίζουν τα παραπάνω προβλήματα είναι το Γραφείο Διασύνδεσης και το Γραφείο Ψυχολογικής Στήριξης Φοιτητών, με το μεν πρώτο να παρέχει, κατά κύριο λόγο, υπηρεσίες συμβουλευτικής σταδιοδρομίας, το δε δεύτερο ψυχολογικής συμβουλευτικής.

Η ιδέα μας λοιπόν ήταν να μοιράσουμε στις/στους φοιτήτριες/φοιτητές ένα ερωτηματολόγιο, αποτελούμενο από δύο μέρη, με το δεύτερο να περιλαμβάνει δύο σκέλη.

Αναλυτικότερα, το πρώτο μέρος περιείχε δημογραφικές πληροφορίες, καθώς και πληροφορίες αναφορικά με την αρχική επιλογή των σπουδών των φοιτητριών/φοιτητών.

Στο πρώτο σκέλος του δεύτερου μέρους τους ρωτήσαμε αν χρειάστηκαν εκπαιδευτική στήριξη, ψυχολογική στήριξη και στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού και τους ζητήσαμε να δώσουν θετική ή αρνητική απάντηση (Ναι - Όχι). Σε ένα δεύτερο σκέλος, όσοι από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές απάντησαν θετικά για κάποιο από αυτά τα είδη στήριξης, τους ζητήσαμε να αναφέρουν από πού, ποιον ή ποιους τη δέχτηκαν (φίλοι, συμφοιτητές, προσωπικό εντός πανεπιστημίου, προσωπικό εκτός πανεπιστημίου, οικογενειακό περιβάλλον, άλλο κοινωνικό περιβάλλον, δεν τη βρήκαν, άλλο).

Στη συνέχεια, μετά τη συλλογή των ερωτηματολογίων με τις απαντήσεις των φοιτητριών/φοιτητών, αναλύσαμε α) τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά τους, β) τις απαντήσεις τους αναφορικά με το είδος της στήριξης που χρειάστηκαν περισσότερο και γ) τις απαντήσεις τους ως προς τον φορέα παροχής της στήριξης που χρειάστηκαν.

Εφαρμογή

Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 στις/στους φοιτήτριες/φοιτητές του 8^{ου} εξαμήνου (4^ο έτος σπουδών) του Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Πατρών, κατά την πρώτη συνάντηση που θα αφορούσε την προετοιμασία τους για την Πρακτική Άσκηση. Συνολικά, συμπληρώθηκαν 179 ερωτηματολόγια από 230 φοιτήτριες/φοιτητές, όμως, μετά από προκαταρκτικό έλεγχο, αποκλείστηκε ένα μερικώς συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο, οπότε διατηρήσαμε 178 ερωτηματολόγια. Ως αποτέλεσμα, η συμμετοχή ήταν περίπου 80%. Αίσθηση προκαλεί το γεγονός ότι επρόκειτο για μια υποχρεωτική και ιδιαίτερα σημαντική συνάντηση, συνεπώς, η απουσία ενός 20% φοιτητριών/φοιτητών δεν μπορεί να θεωρηθεί αμελητέα. Πάνω σε αυτό, ένα ερώτημα που τίθεται είναι αν οι απύσες/απόντες αποτελούν «θύματα» των αναγκών που δεν ικανοποιήθηκαν. Τέλος, δεν μπορούμε να γνωρίζουμε αν το ποσοστό των αρνητικών απαντήσεων που λάβαμε, ιδίως για ανάγκη ψυχολογικής στήριξης, οφείλεται σε κάποιο ταμπού των φοιτητριών/φοιτητών.

Το φοιτητικό προφίλ

Οι περισσότεροι φοιτητές ήταν γυναίκες (81%), γεγονός το οποίο δεν προκαλεί εντύπωση καθώς ο γυναικείος πληθυσμός αποτελεί την πλειονότητα στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες (Eurostudent IV, 2018). Έπειτα, ο βαθμός απολυτηρίου για το 50% των φοιτητριών/φοιτητών ήταν πάνω από 18/20, ενώ την ίδια στιγμή η

βάση στο Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Πατρών το έτος εισαγωγής τους (2013) ήταν περίπου 15/20. Αξιίζει, επίσης, να τονιστεί ότι το 55% των φοιτητριών/φοιτητών είχε ως 1^η προτίμηση στο μηχανογραφικό δελτίο το Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Πατρών. Κατά συνέπεια, πρόκειται για ένα φοιτητικό κοινό που προέρχεται από μια πετυχημένη σχολική φοίτηση και το οποίο ήθελε να φοιτήσει στο συγκεκριμένο Τμήμα. Άρα, μπορεί κάποιος να υποθέσει, αρχικά, ότι πρόκειται για ένα ιδανικό κοινό χωρίς προβλήματα. Τέλος, το 54% των φοιτητριών/φοιτητών προερχόταν από τη Δυτική Ελλάδα, κάτι το οποίο καθιστά την τοπικότητα ισχυρό δείκτη επιλογής.

Αποτελέσματα

Πρώτη προσπάθεια χαρτογράφησης

Αναφορικά με το 1^ο σκέλος του ερωτηματολογίου, από το σύνολο των φοιτητριών/φοιτητών που απάντησαν ότι χρειάστηκαν κάποιο είδος στήριξης κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, το 46,1% ανέφερε ότι χρειάστηκε εκπαιδευτική στήριξη, το 29,8% δήλωσε ότι χρειάστηκε ψυχολογική στήριξη, ενώ ένα 39,9% είχε ανάγκη από στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού (Σχήμα 2). Συνεπώς, και παρά το συγκεκριμένο φοιτητικό προφίλ, φαίνεται ότι ένα σημαντικό μέρος του χρειάστηκε τουλάχιστον ένα από τα τρία είδη στήριξης κατά τις σπουδές του.

Είδος στήριξης	Θετική απάντηση (Ναι) με βάση το σύνολο
Εκπαιδευτική στήριξη	46,1%
Ψυχολογική στήριξη	29,8%
Στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού	39,9%

Σχήμα 2

Ως προς το 2^ο μέρος του ερωτηματολογίου, σχετικά με τον φορέα παροχής κάθε είδους στήριξης, οι απαντήσεις των φοιτητριών/φοιτητών διαμορφώνονται ως εξής:

A. Εκπαιδευτική στήριξη: Από το 46,1% που ανέφερε ότι χρειάστηκε εκπαιδευτική στήριξη, το 25,3% τη δέχτηκε από φίλους και το 28,7% από συμφοιτητές, το 15,2%

δήλωσε ότι την έλαβε από εξειδικευμένο προσωπικό εντός του Πανεπιστημίου, ενώ το 23% από εξειδικευμένο προσωπικό εκτός Πανεπιστημίου, στο 27% την παρείχε το οικογενειακό περιβάλλον και στο 10,1% άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού, ενώ ένα 2,2% ανέφερε πως, αν και είχε ανάγκη από αυτό το είδος στήριξης, δεν την έλαβε από κάπου ή κάποιον (Σχήμα 3). Συνεπώς, αφενός, οι φοιτήτριες/φοιτητές δε βρήκαν όση εκπαιδευτική στήριξη θα χρειαζόνταν από το πανεπιστήμιο, αφετέρου, για την κάλυψη των αναγκών χρησιμοποίησαν πολλαπλές πηγές στήριξης, ιδίως από το κοινωνικό τους περίγυρο ή από εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου.

Είδος στήριξης	Ποσοστό με βάση το 46,1%
Φίλοι	25,3%
Συμφοιτητές	28,7%
Εξειδικευμένο προσωπικό εντός Παν/μίου	15,2%
Εξειδικευμένο προσωπικό εκτός Παν/μίου	23%
Οικογενειακό περιβάλλον	27%
Άλλο κοινωνικό περιβάλλον πλην το οικογενειακό	10,1%
Αν και χρειαζόμουν εκπ. στήριξη, δεν τη βρήκα	2,2%

Σχήμα 3

B. Ψυχολογική στήριξη: Από το 29,8% που χρειάστηκε ψυχολογική στήριξη, το 24,2% δήλωσε ότι τη δέχτηκε από φίλους, το 16,9% από συμφοιτητές, το 2,8% από εξειδικευμένο προσωπικό εντός του Πανεπιστημίου, ενώ το 7,3% την έλαβε από εξειδικευμένο προσωπικό εκτός Πανεπιστημίου. Σε ένα 23,6% την ψυχολογική στήριξη την παρείχε το οικογενειακό περιβάλλον, στο 5,1% άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού, ενώ ένα 2,2% ανέφερε πως, αν και είχε ανάγκη από αυτό το είδος στήριξης, δεν την έλαβε κατά τη διάρκεια των σπουδών του (Σχήμα 4). Κατά συνέπεια, φαίνεται ότι πολύ λίγοι βρήκαν ψυχολογική στήριξη μέσα στο πανεπιστήμιο, ενώ η κύρια πηγή στήριξής τους ήταν το κοινωνικό τους δίκτυο (οικογένεια, φίλοι, συμφοιτητές).

Είδος στήριξης	Ποσοστό με βάση το 29,8%
Φίλοι	24,2%
Συμφοιτητές	16,9%
Εξειδικευμένο προσωπικό εντός Παν/μίου	2,8%
Εξειδικευμένο προσωπικό εκτός Παν/μίου	7,3%
Οικογενειακό περιβάλλον	23,6%
Άλλο κοινωνικό περιβάλλον πλην το οικογενειακό	5,1%
Αν και χρειάζομαι εκπ. στήριξη, δεν τη βρήκα	2,2%

Σχήμα 4

Γ. Στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού: Από το 39,9% που ανέφερε ότι χρειάστηκε στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού, το 14,6% απάντησε ότι τη δέχτηκε από φίλους, το 7,9% από συμφοιτητές, το 15,7% την έλαβε από εξειδικευμένο προσωπικό εντός του Πανεπιστημίου και το 17,4% από εξειδικευμένο προσωπικό εκτός Πανεπιστημίου. Ένα 20,2% δήλωσε ότι την έλαβε από το οικογενειακό περιβάλλον, 9,6% τη δέχτηκε από άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού, ενώ ένα 6,2% ανέφερε πως, αν και είχε ανάγκη από αυτό το είδος στήριξης, δεν την έλαβε από κάπου ή κάποιον (Σχήμα 5). Αν και πάλι στη στήριξη αναγκών επαγγελματικού προσανατολισμού τον βασικό ρόλο έπαιξε το κοινωνικό δίκτυο, εδώ η παρουσία του πανεπιστημίου μοιάζει να είναι περισσότερο σημαντική.

Είδος στήριξης	Ποσοστό με βάση το 39,9%
Φίλοι	14,6%
Συμφοιτητές	7,9%
Εξειδικευμένο προσωπικό εντός Παν/μίου	15,7%
Εξειδικευμένο προσωπικό εκτός Παν/μίου	17,4%
Οικογενειακό περιβάλλον	20,2%
Άλλο κοινωνικό περιβάλλον πλην το οικογενειακό	9,6%
Αν και χρειάζομαι εκπ. στήριξη, δεν τη βρήκα	6,2%

Σχήμα 5

Προσπάθεια εμβάθυνσης

Σε μια επόμενη φάση διασταυρώσαμε τις επιμέρους πηγές βοήθειας με διάφορες ανεξάρτητες μεταβλητές (φύλο, θέση του Π.Τ.Δ.Ε. στο μηχανογραφικό, γνώμη για τα Π.Τ.Δ.Ε. πριν την εισαγωγή, αρχική γνώμη για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, τι θα ήθελαν πραγματικά να σπουδάσουν, εκπαιδευτικό επίπεδο πατέρα και μητέρας, εργασιακή κατάσταση πατέρα και μητέρας (σταθερό εισόδημα ή όχι). Η γενική εικόνα είναι ότι δεν υπάρχουν στατιστικά ισχυρές συσχετίσεις. Παρόλα αυτά, φαίνεται να υπάρχουν διαφοροποιητικές τάσεις με βάση τα ποσοστά. Συγκεκριμένα:

Το φύλο

Το φύλο δίνει ενδιαφέρουσες διαφοροποιήσεις. Αναλυτικά:

A. εκπαιδευτική στήριξη

Οι γυναίκες φαίνεται να απευθύνονται περισσότερο σε εξειδικευμένο προσωπικό εντός και/ή εκτός πανεπιστημίου (εντός πανεπιστημίου: 32,9% οι γυναίκες - 27,3% οι άνδρες, εκτός πανεπιστημίου: 52,1% οι γυναίκες - 17,3% οι άνδρες⁴). Αντίθετα, οι άνδρες απευθύνονται περισσότερο στο οικογενειακό περιβάλλον τους (72,7% άνδρες - 54,8% οι γυναίκες), σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πλην του οικογενειακού (27,3% άνδρες, 20,5% γυναίκες), ενώ είναι και περισσότεροι που αν και χρειάστηκαν εκπαιδευτική στήριξη δεν την βρήκαν (9,1% έναντι 4,1% των γυναικών). Τέλος, τα δύο φύλα συμπεριφέρονται περίπου το ίδιο σε ό, τι αφορά φίλους (54,5% άνδρες - 53,4% γυναίκες) και συμφοιτητές (63,6% άνδρες - 60,3% γυναίκες). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό των ανδρών εμφανίζεται στο «οικογενειακό περιβάλλον» και των γυναικών στους «συμφοιτητές».

B. Ψυχολογική στήριξη

Ως προς την ψυχολογική στήριξη, οι άνδρες απευθύνονται περισσότερο σε φίλους (85,7% - 74%), συμφοιτητές (57,1% έναντι 52% των γυναικών), σε εξειδικευμένο προσωπικό εντός πανεπιστημίου (14,3% έναντι 8% των γυναικών), στο οικογενειακό περιβάλλον (85,7% έναντι 72% των γυναικών), σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πλην

⁴ Τα ποσοστά είναι ως προς αυτούς/ες που χρειάστηκαν βοήθεια κι όχι ως προς το σύνολο του δείγματος.

της οικογένειας (42,9% έναντι 12% των γυναικών⁵), ενώ, τέλος, είναι και οι περισσότεροι που αν και τη χρειάστηκαν δεν την βρήκαν (14,4% έναντι 6% των γυναικών). Από την άλλη, η γυναίκες είναι περισσότερες από τους άνδρες στην αναζήτηση βοήθειας από εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου (24% έναντι 14,3 των ανδρών). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό ανδρών βρίσκεται στους «φίλους» και στο «οικογενειακό περιβάλλον», ενώ των γυναικών στους «φίλους» (αν και το οικογενειακό περιβάλλον έχει επίσης υψηλό ποσοστό, 72%).

Γ. Στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού

Ως προς τη στήριξη για επαγγελματικό προσανατολισμό, οι άνδρες απευθύνονται περισσότερο από τις γυναίκες σε φίλους (50% - 36,8%), σε συμφοιτητές (40% - 36,8%), σε εξειδικευμένο προσωπικό εντός πανεπιστημίου (50% - 40,4%) και στο οικογενειακό περιβάλλον (80%-49,1%). Αντίθετα, οι γυναίκες απευθύνονται περισσότερο από τους άνδρες σε εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου (47,4%-40%), σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον εκτός οικογενειακού (26,3%-20%), ενώ είναι περισσότερες που δεν βρήκαν στήριξη αν και την είχαν ανάγκη (17,5% έναντι 10%). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό ανδρών και γυναικών βρίσκεται στο «οικογενειακό περιβάλλον».

Καταληκτικά, φαίνεται ότι το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον παίζει σημαντικό ρόλο υποκαθιστώντας το ίδρυμα. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, εμφανίζονται επιμέρους διαφοροποιητικές τάσεις στο πως τα δύο φύλα προσπαθούν να καλύψουν την ανάγκη τους για επιπρόσθετη εκπαιδευτική βοήθεια.

Η θέση προτίμησης του Π.Τ.Δ.Ε. στο μηχανογραφικό

Με βάση τη σειρά προτίμησης του Π.Τ.Δ.Ε. στο μηχανογραφικό δελτίο από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές, φαίνεται ότι η ανάγκη για κάθε ένα από τα 3 είδη στήριξης είναι μεγαλύτερη για όσες/όσους φοιτήτριες/φοιτητές δεν είχαν το Π.Τ.Δ.Ε. στην 1^η θέση, με μεγαλύτερη ανάγκη να εντοπίζεται στην εκπαιδευτική στήριξη (57%). Ωστόσο, και όσες/όσοι το είχαν δηλώσει στην 1^η θέση φαίνεται να χρειάζονται και τα τρία είδη στήριξης σε ποσοστό 35%. Πιο συγκεκριμένα:

⁵ Ας σημειωθεί ότι αυτή η διαφορά είναι η μόνη στατιστικά σημαντική.

A. Εκπαιδευτική στήριξη

Αν και δε φαίνεται να υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών «σειρά προτίμησης» και «εκπαιδευτική στήριξη», παρατηρούνται αποκλίσεις ως προς την αναζήτηση πηγών στήριξης μεταξύ αυτών που το είχαν δηλώσει ως 1^η επιλογή και αυτών που δεν το είχαν. Συγκεκριμένα, όσες/όσοι είχαν ως 1^η επιλογή το Π.Τ.Δ.Ε. στο μηχανογραφικό τους δελτίο απευθύνονται περισσότερο στο περιβάλλον του πανεπιστημίου για παροχή εκπαιδευτικής στήριξης και πιο συγκεκριμένα στους συμφοιτητές τους (63,2%: 1^η επιλογή - 58,7%: 2^η επιλογή κι έπειτα) και σε εξειδικευμένο προσωπικό εντός του πανεπιστημίου (39,5%: 1^η επιλογή - 26,1%: 2^η επιλογή κι έπειτα). Αντίθετα, όσες/όσοι το είχαν από τη 2^η θέση κι έπειτα φαίνεται να στρέφονται για εκπαιδευτική στήριξη περισσότερο σε φίλους (56,5%: 2^η επιλογή κι έπειτα - 50%: 1^η επιλογή), σε εξειδικευμένο προσωπικό εκτός του πανεπιστημίου (52,2%: 2^η επιλογή κι έπειτα - 44,7%: 1^η επιλογή), ενώ περισσότερες/περισσότεροι είναι αυτές/αυτοί που αν και χρειάζονταν εκπαιδευτική στήριξη δεν τη βρήκαν σε σχέση με αυτές/αυτούς που το είχαν ως 1^η επιλογή, (6,5% - 2,6%). Τέλος, συμπεριφέρονται περίπου το ίδιο όσον αφορά την αναζήτηση στήριξης από το οικογενειακό περιβάλλον (57,9%: 1^η επιλογή - 56,5%: 2^η επιλογή κι έπειτα) και από άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (21,1%: 1^η επιλογή - 21,7%: 2^η επιλογή κι έπειτα). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό και στις δύο περιπτώσεις εντοπίζεται στους «συμφοιτητές».

B. Ψυχολογική στήριξη

Αναφορικά με την αναζήτηση και παροχή ψυχολογικής στήριξης, παρατηρείται ότι όσες/όσοι είχαν το Π.Τ.Δ.Ε. ως 1^η προτίμηση δεν απευθύνονταν στο πανεπιστήμιο, κατέφευγαν σε ένα υψηλό ποσοστό στο οικογενειακό περιβάλλον (84,6%) σε σχέση με αυτούς που το είχαν από τη 2^η θέση κι έπειτα (64,5%). Από την άλλη, όσες/όσοι το είχαν δηλώσει μετά την 1^η τους επιλογή φαίνεται να αναζητούσαν ψυχολογική στήριξη περισσότερο από τους συμφοιτητές τους (58,1%: 2^η επιλογή κι έπειτα - 46,2%: 1^η επιλογή), από εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου (25,8%: 2^η επιλογή κι έπειτα - 19,2%: 1^η επιλογή), από άλλο κοινωνικό περιβάλλον εκτός του οικογενειακού (19,4% έναντι 11,5%: 1^η επιλογή) και σε μεγαλύτερο βαθμό, σε σχέση με αυτές/αυτούς που το είχαν ως 1^η επιλογή, αν και χρειάζονταν ψυχολογική στήριξη δεν τη βρήκαν (9,7% έναντι 3,8%: 1^η επιλογή). Τέλος, συμπεριφέρονται περίπου το ίδιο όσον αφορά

την παροχή ψυχολογικής στήριξης από εξειδικευμένο προσωπικό εντός πανεπιστημίου (9,7%: 2^η επιλογή κι έπειτα - 7,7%: 1^η επιλογή) και από φίλους (76,9%: 1^η επιλογή - 74,2%: 2^η θέση κι έπειτα). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών που είχαν το Π.Τ.Δ.Ε. στην 1^η θέση εντοπίζεται στην «οικογένεια» και όσων το είχαν από 2^η θέση κι έπειτα στους «φίλους».

Γ. Στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού

Όσον αφορά τη στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού, αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες/περισσότεροι από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές που είχαν δηλώσει 1^ο το Π.Τ.Δ.Ε. στο μηχανογραφικό τους δελτίο την αναζητούσαν σε μεγαλύτερο βαθμό, σε σχέση με όσες/όσους το είχαν μετά την 1^η τους επιλογή, από φίλους (42,4% - 35,3%), συμφοιτητές (24,2% - 17,6%), εξειδικευμένο προσωπικό εντός και εκτός πανεπιστημίου (45,5% - 38,2% και 51,5% - 41,2% αντίστοιχα), από το οικογενειακό περιβάλλον (63,6% - 44,1%) και από άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (30,3% - 20,6%). Τέλος, οι περισσότερες/περισσότεροι από αυτές/αυτούς που το είχαν δηλώσει από τη 2^η θέση κι έπειτα ανέφεραν ότι αν και χρειάζονταν αυτού του είδους τη στήριξη δεν τη βρήκαν (20,6%: 2^η θέση κι έπειτα - 12,1%: 1^η επιλογή). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό και στις δύο περιπτώσεις εντοπίζεται στην «οικογένεια».

Γνώμη για Π.Τ.Δ.Ε. πριν την εισαγωγή σε αυτό

Μεγαλύτερη ανάγκη για κάθε ένα από τα 3 είδη στήριξης, ιδίως για εκπαιδευτική, φαίνεται να είχαν οι φοιτήτριες/φοιτητές με αρνητική αρχική στάση προς το Π.Τ.Δ.Ε. (63,6% εκπαιδευτική, 40,9%: ψυχολογική, 39,4% επαγγελματικού προσανατολισμού), χωρίς το ποσοστό για αυτές/αυτούς που είχαν θετική (44,2%: εκπαιδευτική, 28,4%: ψυχολογική, 45,5%: επαγγελματικού προσανατολισμού) να θεωρείται αμελητέο. Αναλυτικότερα:

A. Εκπαιδευτική στήριξη

Όσον αφορά την εκπαιδευτική στήριξη παρατηρούνται αποκλίσεις μεταξύ αυτών που είχαν αρνητική και θετική αρχική στάση προς το Π.Τ.Δ.Ε. και πιο συγκεκριμένα όσες/όσοι είχαν αρνητική αρχική στάση προς το Π.Τ.Δ.Ε. κατέφευγαν σε μεγαλύτερο

βαθμό στους φίλους, σε σχέση με αυτούς που είχαν θετική αρχική στάση (80% - 47,8%), στους συμφοιτητές (66,7% - 59,4%) και περισσότερες/περισσότεροι με αρνητική αρχική στάση αν και αναζήτησαν εκπαιδευτική στήριξη δεν τη βρήκαν (13,3% - 2,9%). Αντίθετα, οι περισσότερες/περισσότεροι από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές με θετική αρχική στάση προς το Π.Τ.Δ.Ε. αναζήτησαν εκπαιδευτική στήριξη σε εξειδικευμένο προσωπικό εντός πανεπιστημίου (33,3%: θετική αρχική στάση - 26,7%: αρνητική αρχική στάση) και σε εξειδικευμένο προσωπικό εκτός (50,7%: θετική αρχική στάση - 40%: αρνητική αρχική στάση), στο οικογενειακό τους περιβάλλον (59,4%: θετική αρχική στάση - 46,7%: αρνητική αρχική στάση) και σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (23,2%: θετική αρχική στάση - 13,3%: αρνητική αρχική στάση). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών με αρνητική αρχική στάση προς το Π.Τ.Δ.Ε. εντοπίζεται στους «φίλους» και με θετική στους «συμφοιτητές» και στην «οικογένεια».

B. Ψυχολογική στήριξη

Αποκλίσεις παρατηρούνται ως προς τον φορέα παροχής ψυχολογικής στήριξης μεταξύ αυτών που είχαν αρνητική και θετική αρχική στάση προς το Π.Τ.Δ.Ε.. Φαίνεται λοιπόν ότι οι φοιτήτριες/φοιτητές με θετική αρχική στάση απευθύνονταν περισσότερο, σε σχέση με αυτούς με αρνητική, στο οικογενειακό περιβάλλον (78,7%-50%) και σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πλην του οικογενειακού (17%-10%). Αντίθετα, οι περισσότερες/περισσότεροι φοιτήτριες/φοιτητές με αρνητική αρχική στάση προς το Π.Τ.Δ.Ε. προτίμησαν τους φίλους (90%: αρνητική αρχική στάση - 72,3%: θετική αρχική στάση), εξειδικευμένο προσωπικό εντός (20%: αρνητική αρχική στάση - 6,4%: θετική αρχική στάση) και εκτός (30%: αρνητική αρχική στάση - 21,3%: θετική αρχική στάση) πανεπιστημίου. Τέλος, παρόμοια συμπεριφορά παρατηρείται ως προς την παροχή ψυχολογικής στήριξης από συμφοιτητές (53,2%: θετική αρχική στάση - 50%: αρνητική αρχική στάση) και με αυτές/αυτούς που δήλωσαν ότι αν και χρειάστηκαν ψυχολογική στήριξη δεν τη βρήκαν (10%: αρνητική αρχική στάση - 6,4%: θετική αρχική στάση). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών με αρνητική αρχική στάση προς το Π.Τ.Δ.Ε. εντοπίζεται στους «φίλους» και με θετική στην «οικογένεια».

Γ. Στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού

Αναφορικά με τον φορέα παροχής στήριξης επαγγελματικού προσανατολισμού, οι περισσότερες/περισσότεροι από τις/τους φοιτήτριες/ φοιτητές με θετική αρχική στάση, έναντι αυτών με αρνητική, κατέφευγαν σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (26,3%-20%), ενώ οι περισσότερες/περισσότεροι από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές με αρνητική αρχική στάση αναζήτησαν βοήθεια από εξειδικευμένο προσωπικό εντός του πανεπιστημίου (60%: αρνητική αρχική στάση - 38,6%: θετική αρχική στάση). Έπειτα, παρόμοια συμπεριφορά παρατηρείται ως προς την παροχή στήριξης από συμφοιτητές (40%: αρνητική αρχική στάση - 38,6%: θετική αρχική στάση), από φίλους (21,1%: θετική αρχική στάση - 20%: αρνητική αρχική στάση), από εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου (50%: αρνητική αρχική στάση - 45,6%: θετική αρχική στάση) κι από την οικογένεια (54,4%: θετική αρχική στάση - 50%: αρνητική αρχική στάση), αλλά και για όσες/όσους αναζήτησαν στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού και δεν τη βρήκαν (20%: αρνητική αρχική στάση- 15,8%: θετική αρχική στάση). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών με αρνητική αρχική στάση προς το Π.Τ.Δ.Ε. εντοπίζεται στο «εξειδικευμένο προσωπικό εντός του πανεπιστημίου» και με θετική στην «οικογένεια».

Γνώμη για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού πριν την εισαγωγή στο Π.Τ.Δ.Ε.

Ελαφρώς μεγαλύτερη ανάγκη για κάθε ένα από τα 3 είδη στήριξης, ιδίως για εκπαιδευτική, φαίνεται να είχαν οι φοιτήτριες/φοιτητές με αρνητική αρχική γνώμη για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού (50% εκπαιδευτική, 35,7%: ψυχολογική, 42,9% επαγγελματικού προσανατολισμού), χωρίς το ποσοστό για αυτούς που είχαν θετική να θεωρείται αμελητέο (46,3% εκπαιδευτική, 29,4%: ψυχολογική, 39,9% επαγγελματικού προσανατολισμού). Πιο αναλυτικά:

A. Εκπαιδευτική στήριξη

Ως προς τον φορέα παροχής εκπαιδευτικής στήριξης, παρατηρούνται αποκλίσεις μεταξύ αυτών που είχαν αρνητική και θετική αρχική γνώμη προς το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, με μεγαλύτερη διαφορά να φαίνεται στην αναζήτηση της στήριξης από φίλους, όπου υπερσχύουν αυτές/αυτοί με την αρνητική αρχική στάση προς το

επάγγελμα του εκπαιδευτικού έναντι αυτών με θετική (71,4% - 51,9%). Είναι αξιοπρόσεχτο ότι σχεδόν σε όλες τις άλλες περιπτώσεις υπερισχύει, με μικρή απόκλιση, η προσφυγή σε εξειδικευμένο προσωπικό εντός και εκτός πανεπιστημίου και σε άλλο περιβάλλον πέραν του οικογενειακού από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές που είχαν θετική γνώμη προς το επάγγελμα του εκπαιδευτικού (32,5% - 28,6%, 49,4% - 42,9%, 22,1% - 14,3% αντίστοιχα), ενώ μόνο όσες/όσοι είχαν θετική αρχική στάση και αναζήτησαν τη συγκεκριμένη στήριξη δεν τη βρήκαν (5,2%: θετική αρχική στάση - 0%: αρνητική αρχική στάση). Τέλος, καμία διαφορά δεν παρατηρείται ως προς την αναζήτηση βοήθειας από το οικογενειακό περιβάλλον (57,1%) και τους συμφοιτητές (61%: θετική αρχική στάση - 57,1%: αρνητική αρχική στάση). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών με αρνητική αρχική στάση προς το επάγγελμα του εκπαιδευτικού εντοπίζεται στους «φίλους» και με θετική στους «συμφοιτητές».

B. Ψυχολογική στήριξη

Αναφορικά με τον φορέα παροχής ψυχολογικής στήριξης, οι περισσότερες/περισσότεροι φοιτήτριες/φοιτητές με θετική αρχική στάση προς το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, σε αντίθεση με αυτές/αυτούς με αρνητική, την αναζήτησαν από φίλους (76,9% - 60%) και συμφοιτητές (53,8% - 40%), ενώ μόνο αυτές/αυτοί με θετική αρχική στάση δήλωσαν ότι αν και αναζήτησαν ψυχολογική στήριξη δεν τη βρήκαν (7,7% - 0%). Όσες/Όσοι είχαν αρνητική αρχική γνώμη απευθύνθηκαν σε μεγαλύτερο βαθμό, από αυτές/αυτούς με θετική, σε εξειδικευμένο προσωπικό εντός του πανεπιστημίου (20% - 7,7%) και στην οικογένειά τους (80% - 73,1%). Τέλος, παρόμοια συμπεριφορά παρατηρείται όσον αφορά την προσφυγή για την αντιμετώπιση του προβλήματος σε εξειδικευμένο προσωπικό εκτός του πανεπιστημίου (23,1%: θετική αρχική στάση - 20%: αρνητική αρχική στάση) και σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (20%: αρνητική αρχική στάση - 15,4%: θετική αρχική στάση). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών με αρνητική αρχική στάση προς το επάγγελμα του εκπαιδευτικού εντοπίζεται στην «οικογένεια» και με θετική στους «φίλους».

Γ. Στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού

Όσον αφορά τη στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού, σε όλες τις περιπτώσεις οι φοιτήτριες/φοιτητές με θετική αρχική στάση προς το επάγγελμα του εκπαιδευτικού απευθύνονταν περισσότερο από αυτές/αυτούς με αρνητική αρχική στάση στους φίλους

(39,3%-33,3%), στους συμφοιτητές (21,3%-16,7%), σε προσωπικό εντός (42,6%-33,3%) και εκτός (47,5%-33,3%) πανεπιστημίου, σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (26,2%-16,7%) και στην οικογένεια (54,1%-50%), αν και στην τελευταία περίπτωση δεν παρουσιάζεται σημαντική απόκλιση. Τέλος, μόνο αυτές/αυτοί με θετική (παρά με αρνητική αρχική γνώμη προς το επάγγελμα του εκπαιδευτικού) δήλωσαν ότι αν και χρειάστηκαν στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού δεν τη βρήκαν (18%-0%). Συνολικά, η σημαντικότερη πηγή στήριξης τόσο για αυτές/αυτούς με αρνητική αρχική στάση όσο και για αυτές/αυτούς με θετική αρχική στάση προς το επάγγελμα του εκπαιδευτικού εντοπίζεται στην «οικογένεια».

Τι θα ήθελαν πραγματικά να σπουδάσουν (Παιδαγωγικά – κάτι άλλο)

Διαπιστώνουμε ότι όσες/όσοι από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές ήθελαν να σπουδάσουν Παιδαγωγικά είχαν σε μεγαλύτερο βαθμό ανάγκη από εκπαιδευτική στήριξη (47%), χωρίς, ωστόσο, η ανάγκη για τα άλλα 2 είδη στήριξης να θεωρείται αμελητέα (31,8%: ψυχολογική, 36,4%: επαγγελματικού προσανατολισμού). Αναλυτικότερα:

A. Εκπαιδευτική στήριξη

Παρατηρούμε ότι αυτές/αυτοί που δεν ήθελαν να σπουδάσουν Παιδαγωγικά κατέφευγαν σε μεγαλύτερο βαθμό για παροχή εκπαιδευτικής στήριξης στον κοινωνικό τους περίγυρο και πιο συγκεκριμένα στους φίλους (54,5%: άλλο - 48,5%: Παιδαγωγικά) και στην οικογένεια (75%: άλλο - 69,6%: Παιδαγωγικά), σε αντίθεση με αυτές/αυτούς που ήθελαν τις συγκεκριμένες σπουδές, οι οποίες/οποίοι αναζήτησαν περισσότερο βοήθεια από εξειδικευμένο προσωπικό εκτός του πανεπιστημίου (60,6%: Παιδαγωγικά - 48,5%: άλλο) και από το κοινωνικό τους περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (21,2%: Παιδαγωγικά - 12,1%: άλλο). Επίσης, μόνο αυτές/αυτοί που ήθελαν να σπουδάσουν Παιδαγωγικά δήλωσαν ότι αν και αναζήτησαν εκπαιδευτική στήριξη δεν τη βρήκαν (3%), ενώ, τέλος, καμία διαφορά δεν παρατηρείται μεταξύ αυτών που ήθελαν και δεν ήθελαν να σπουδάσουν Παιδαγωγικά όσον αφορά την παροχή της εν λόγω στήριξης από συμφοιτητές (63,6%) και εξειδικευμένο προσωπικό εντός του πανεπιστημίου (30,3%). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό τόσο για αυτές/αυτούς που ήθελαν να σπουδάσουν Παιδαγωγικά όσο και για αυτές/αυτούς που δεν ήθελαν εντοπίζεται στην «οικογένεια».

B. Ψυχολογική στήριξη

Όσον αφορά την παροχή ψυχολογικής στήριξης, οι περισσότερες/περισσότεροι από αυτές/αυτούς που επιθυμούσαν να σπουδάσουν κάτι άλλο την αναζήτησαν στον κοινωνικό τους περίγυρο και αναλυτικότερα σε φίλους (80%: άλλο - 69,6%: Παιδαγωγικά), στην οικογένεια (75%: άλλο - 69,6%: Παιδαγωγικά) και σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (15%: άλλο - 8,7%: Παιδαγωγικά). Παρόμοια συμπεριφορά παρατηρείται ως προς την παροχή εκπαιδευτικής στήριξης από τους συμφοιτητές (60%: άλλο - 56,5%: Παιδαγωγικά) και από εξειδικευμένο προσωπικό εντός πανεπιστημίου (10%: άλλο - 8,7%: Παιδαγωγικά) και εκτός πανεπιστημίου (21,7%: Παιδαγωγικά - 20%: άλλο). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό γι' αυτούς που ήθελαν να σπουδάσουν Παιδαγωγικά παρατηρείται στους «φίλους» και στην «οικογένεια», ενώ γι' αυτούς που δεν ήθελαν εντοπίζεται στους «φίλους».

Γ. Στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού

Δεν παρατηρείται σημαντική διαφορά μεταξύ αυτών που ήθελαν και δεν ήθελαν να σπουδάσουν Παιδαγωγικά ως προς την παροχή επαγγελματικού προσανατολισμού από φίλους (37,9%: άλλο - 34,8%: Παιδαγωγικά), εξειδικευμένο προσωπικό εντός του πανεπιστημίου (39,1%: Παιδαγωγικά - 37,9%: άλλο) και εκτός (44,8%: άλλο - 43,5%: Παιδαγωγικά), από την οικογένεια (55,2%: άλλο - 52,2%: Παιδαγωγικά) και από άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (21,7%: Παιδαγωγικά - 17,2%: άλλο). Μεγαλύτερη αναφορά στην παροχή στήριξης επαγγελματικού προσανατολισμού από τους συμφοιτητές γίνεται από όσες/όσους ήθελαν κάτι άλλο να σπουδάσουν (27,6%: άλλο - 17,4%: Παιδαγωγικά), ενώ οι περισσότερες/περισσότεροι από αυτές/αυτούς που είχαν δηλώσει ότι επιθυμούσαν να σπουδάσουν Παιδαγωγικά ανέφεραν ότι αν και αναζήτησαν τη συγκεκριμένη στήριξη δεν τη βρήκαν (21,7%: Παιδαγωγικά - 13,8%: άλλο). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό και για τις δύο περιπτώσεις εντοπίζεται στην «οικογένεια».

Εκπαίδευση πατέρα

Η εκπαίδευση του πατέρα (χαμηλή – μεσαία – υψηλή⁶) δε δίνει στατιστικά σημαντική συσχέτιση, αν και φαίνεται η ανάγκη για κάθε ένα από τα 3 είδη στήριξης, ιδίως για

⁶ «Χαμηλή» = απόφοιτος υποχρεωτικής εκπαίδευσης. «Μεσαία» = απόφοιτος Λυκείων. «Υψηλή» = πτυχιούχος ανώτατης εκπαίδευσης (ΑΕΙ-ΤΕΙ).

εκπαιδευτική, να είναι μεγαλύτερη όπου η εκπαίδευση του πατέρα είναι μεσαία. Πιο συγκεκριμένα:

A. Εκπαιδευτική στήριξη

Η αναφορά στην αναζήτηση και παροχή εκπαιδευτικής στήριξης από φίλους, εξειδικευμένο προσωπικό εντός του πανεπιστημίου και από άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού είναι μεγαλύτερη όπου η εκπαίδευση του πατέρα είναι μεσαία: φίλοι: μεσαία (56,1%) σε σχέση με χαμηλή (43,8%) - υψηλή (45%), εξειδικευμένο προσωπικό εντός του πανεπιστημίου: μεσαία (36,6%) σε σχέση με χαμηλή (25%) - υψηλή (35%), άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού: μεσαία (24,4%) σε σχέση με χαμηλή (12,5%) - υψηλή (20%). Αντίθετα, όταν η εκπαίδευση του πατέρα είναι υψηλή, οι φοιτήτριες/φοιτητές δηλώνουν ότι κατέφευγαν περισσότερο σε εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου (65% σε σχέση με χαμηλή: 37,5% - μεσαία: 48,8%) και στην οικογένεια (65% σε σχέση με χαμηλή: 43,8% - μεσαία: 58,5%) για παροχή εκπαιδευτικής στήριξης. Τέλος, όπου η εκπαίδευση του πατέρα είναι χαμηλή, αναζητούσαν εκπαιδευτική στήριξη κυρίως από τους συμφοιτητές (68,8% σε σχέση με μεσαία: 56,1% - υψηλή: 55%), ενώ ανέφεραν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι αν και αναζήτησαν εκπαιδευτική στήριξη δεν τη βρήκαν (6,3% σε σχέση με μεσαία: 4,9% - υψηλή: 5%). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό με χαμηλή εκπαίδευση πατέρα εντοπίζεται στους «συμφοιτητές», για μεσαία στην «οικογένεια» και για υψηλή σε «εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου» και στην «οικογένεια».

B. Ψυχολογική στήριξη

Όσον αφορά την ψυχολογική στήριξη παρατηρείται ότι οι φοιτήτριες/φοιτητές των οποίων ο πατέρας διαθέτει μεσαία εκπαίδευση απευθύνονταν περισσότερο στον κοινωνικό περίγυρο και ιδίως στους φίλους (79,2% σε σχέση με χαμηλή: 69,2% - υψηλή: 75%) και στην οικογένεια (83,3% σε σχέση με χαμηλή: 76,9% - υψηλή: 62,5%) και δήλωναν ότι αν και αναζήτησαν αυτού του είδους τη στήριξη δεν τη βρήκαν (8,3% σε σχέση με χαμηλή: 7,7% - υψηλή: 6,3%). Από την άλλη, όπου ο πατέρας έχει υψηλή εκπαίδευση οι φοιτήτριες/φοιτητές κατέφευγαν περισσότερο στους συμφοιτητές (62,5% σε σχέση με χαμηλή: 53,8% - μεσαία: 50%) και σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (18,8% σε σχέση με χαμηλή: 15,4% - μεσαία: 16,7%). Τέλος, στις

περιπτώσεις που η εκπαίδευση του πατέρα είναι χαμηλή οι φοιτήτριες/φοιτητές αναζητούσαν ψυχολογική στήριξη κατά κύριο λόγο από προσωπικό εντός και εκτός πανεπιστημίου (15,4% σε σχέση με μεσαία: 8,3% - υψηλή: 6,3% και 30,8% σε σχέση με μεσαία: 20,8% - υψηλή: 18,8% αντίστοιχα). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό για στήριξη, για μεν τη χαμηλή και μεσαία εκπαίδευση πατέρα εντοπίζεται στην «οικογένεια» και για δε την υψηλή στους «φίλους».

Γ. Στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού

Ως προς τη στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού, όπου η εκπαίδευση του πατέρα είναι μεσαία, οι φοιτήτριες/φοιτητές απευθύνονταν περισσότερο στο κοινωνικό τους δίκτυο, κυρίως σε φίλους και συμμαθητές και όχι στην οικογένεια (44,1% σε σχέση με χαμηλή: 37,5% - υψηλή: 25%, 26,5% σε σχέση με χαμηλή: 12,5% - υψηλή: 12,5% και 29,4% σε σχέση με χαμηλή: 18,8% - υψηλή: 25% αντίστοιχα). Έπειτα, οι φοιτήτριες/φοιτητές των οποίων ο πατέρας διέθετε υψηλή εκπαίδευση αναζητούσαν στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού περισσότερο από προσωπικό εντός (56,3% σε σχέση με χαμηλή: 37,5% - μεσαία: 38,2%) και εκτός πανεπιστημίου (62,5% σε σχέση με χαμηλή: 37,5% - μεσαία: 44,1%) και από την οικογένεια (62,5% σε σχέση με χαμηλή: 50% - μεσαία: 50%). Τέλος, οι φοιτήτριες/φοιτητές των οποίων ο πατέρας έχει χαμηλή εκπαίδευση δήλωναν συχνότερα ότι αν και αναζήτησαν τη συγκεκριμένη στήριξη δεν την έλαβαν (25% σε σχέση με μεσαία: 17,6% - υψηλή: 6,3%). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό στήριξης για χαμηλή και μεσαία εκπαίδευση πατέρα εντοπίζεται στην «οικογένεια» και για υψηλή σε «εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου» και στην «οικογένεια».

Εργασιακή κατάσταση πατέρα

Η εργασιακή κατάσταση του πατέρα (σταθερό εισόδημα ή όχι) δε δίνει στατιστικά σημαντική συσχέτιση, ωστόσο παρατηρείται μεγάλη απόκλιση, αναφορικά με την ανάγκη για ψυχολογική στήριξη, μεταξύ των φοιτητριών/φοιτητών με σταθερό και μη σταθερό εισόδημα πατέρα (27,5%: σταθερό έναντι 47,8%: μη σταθερό). Αναλυτικότερα:

A. Εκπαιδευτική στήριξη

Συνολικά, η αναζήτηση πηγής παροχής εκπαιδευτικής στήριξης εμφανίζει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ αυτών των οποίων ο πατέρας έχει σταθερό εισόδημα κι εκείνων των οποίων ο πατέρας δεν το διαθέτει. Οι δεύτεροι τη χρειάζονται περισσότερο. Αναλυτικότερα, η αναφορά στην παροχή εκπαιδευτικής στήριξης από το κοινωνικό δίκτυο και ιδίως από τους φίλους, τους συμφοιτητές και την οικογένεια είναι συχνότερη από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές των οποίων ο πατέρας δε διαθέτει σταθερό εισόδημα (φίλοι: 70% - 51,4%, συμφοιτητές: 90% - 56,8%, οικογένεια: 80% - 54,1%). Επίσης, όπου ο πατέρας δε διαθέτει σταθερό εισόδημα, οι φοιτήτριες/φοιτητές δηλώνουν πιο συχνά ότι αν και είχαν ανάγκη από εκπαιδευτική στήριξη δεν τη βρήκαν (20%: σταθερό εισόδημα - 2,7%: μη σταθερό). Τέλος, η παροχή εκπαιδευτικής στήριξης από εξειδικευμένο προσωπικό εντός και εκτός του πανεπιστημίου και από άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού είναι μεγαλύτερη για τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές των οποίων ο πατέρας έχει σταθερό εισόδημα (35,1% - 10%, 50% - 40% και 23% - 10% αντίστοιχα). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό για μη σταθερό και σταθερό εισόδημα πατέρα εντοπίζεται στους «συμφοιτητές».

B. Ψυχολογική στήριξη

Όσον αφορά την παροχή ψυχολογικής στήριξης, στις περισσότερες περιπτώσεις που ο πατέρας διαθέτει σταθερό εισόδημα οι φοιτήτριες/φοιτητές απευθύνονταν σε εξειδικευμένο προσωπικό εντός πανεπιστημίου (11%: σταθερό - 0%: μη σταθερό) και εκτός πανεπιστημίου (24,4%: σταθερό - 16,7%: μη σταθερό) και σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (17,8%: σταθερό - 8,3%: μη σταθερό), ενώ συμπεριφέρονταν περίπου το ίδιο ως προς τους φίλους (75,6%: σταθερό - 75%: μη σταθερό) και τους συμφοιτητές (53,3%: σταθερό - 50%: μη σταθερό). Τέλος, παρατηρείται ότι η αναφορά στην παροχή ψυχολογικής στήριξης από την οικογένεια είναι συχνότερη για τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές των οποίων ο πατέρας δε διαθέτει σταθερό εισόδημα (83,3%: σταθερό - 71,1%: μη σταθερό), όπως επίσης και η δήλωση ότι αν και αναζήτησαν αυτού του είδους τη στήριξη δεν τη βρήκαν (16,7%-4,4%). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό για μη σταθερό εισόδημα πατέρα παρατηρείται στην «οικογένεια» και για σταθερό στους «φίλους».

Γ. Στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού

Σε γενικές γραμμές, στις περισσότερες περιπτώσεις όπου το εισόδημα του πατέρα είναι σταθερό η αναζήτηση και η εύρεση πηγών στήριξης επαγγελματικού προσανατολισμού είναι μεγαλύτερη. Αναλυτικότερα, όταν το εισόδημα του πατέρα είναι σταθερό, οι φοιτήτριες/φοιτητές ανέφεραν ότι αναζήτησαν στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού περισσότερο από φίλους (40%: σταθερό - 28,6%: μη σταθερό), συμφοιτητές (21,7%: σταθερό - 14,3%: μη σταθερό), εξειδικευμένο προσωπικό εντός του πανεπιστημίου (43,3%: σταθερό - 28,6%: σταθερό), από την οικογένεια (55%: σταθερό - 42,9%: μη σταθερό) και από άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (26,7%: σταθερό - 14,3%: μη σταθερό). Τέλος, οι περισσότερες/περισσότεροι από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές των οποίων ο πατέρας δεν είχε σταθερό εισόδημα απευθύνονταν σε εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου (57,1%: μη σταθερό - 45%: σταθερό) και ανέφεραν ότι αν και αναζήτησαν στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού δεν τη βρήκαν (42,9%: μη σταθερό - 13,3%: σταθερό). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό για μη σταθερό εισόδημα πατέρα παρατηρείται σε «εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου» και για σταθερό στην «οικογένεια».

Εκπαίδευση μητέρας

Η εκπαίδευση της μητέρας (χαμηλή – μεσαία – υψηλή) δε δίνει στατιστικά σημαντική συσχέτιση, αν και φαίνεται η ανάγκη για κάθε ένα από τα 3 είδη στήριξης, ιδίως για εκπαιδευτική, να είναι μεγαλύτερη όπου η εκπαίδευση της μητέρας είναι μεσαία και χαμηλή. Συγκεκριμένα,

A. Εκπαιδευτική στήριξη

Αναφορικά με την εκπαιδευτική στήριξη, όπου η εκπαίδευση της μητέρας είναι μεσαία, οι περισσότερες/περισσότεροι φοιτήτριες/φοιτητές κατέφευγαν στο κοινωνικό τους δίκτυο, εκτός από το οικογενειακό, και πιο συγκεκριμένα στους φίλους (59,6% σε σχέση με χαμηλή: 33,3 – υψηλή: 47,8%), στους συμφοιτητές (66% σε σχέση με χαμηλή: 41,7% - υψηλή: 56,5%) και σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (25,5% σε σχέση με χαμηλή: 0% - υψηλή: 21,7%). Οι περισσότερες/περισσότεροι από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές, των οποίων η μητέρα είχε χαμηλή εκπαίδευση, δήλωσαν ότι αν και αναζήτησαν εκπαιδευτική στήριξη δεν τη

βρήκαν (8,3% σε σχέση με μεσαία: 4,3% - υψηλή: 4,3%), ενώ οι περισσότερες/περισσότεροι με υψηλή εκπαίδευση μητέρας ανέφεραν ότι οι πηγές στήριξής τους ήταν το εξειδικευμένο προσωπικό εντός και εκτός πανεπιστημίου και η οικογένεια (34,8% σε σχέση με χαμηλή: 33,3% - μεσαία: 29,8%, 69,6% σε σχέση με χαμηλή: 41,7% - μεσαία: 42,6% και 69,6% σε σχέση με χαμηλή: 33,3% - μεσαία: 55,3% αντίστοιχα). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό για χαμηλή εκπαίδευση μητέρας εντοπίζεται στους «συμφοιτητές» και σε «εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου», για μεσαία στους «συμφοιτητές» και για υψηλή σε «εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου» και στην «οικογένεια».

B. Ψυχολογική στήριξη

Ως προς την ψυχολογική στήριξη, όταν η εκπαίδευση της μητέρας είναι μεσαία, οι φοιτητές απευθύνονταν σε μεγαλύτερο βαθμό στο κοινωνικό τους δίκτυο και πιο συγκεκριμένα στους φίλους (82,1% σε σχέση με χαμηλή: 69,2% - υψηλή: 66,7%), στην οικογένεια (75% σε σχέση με χαμηλή: 69,2% - υψηλή: 73,3%) και σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (25% σε σχέση με χαμηλή: 0% - υψηλή: 13,3%), ενώ την ίδια στιγμή, όταν η εκπαίδευση της μητέρας είναι χαμηλή, οι περισσότερες/περισσότεροι από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές ανέφεραν ότι αν και αναζήτησαν εκπαιδευτική στήριξη δεν τη βρήκαν (7,7% σε σχέση με μεσαία: 7,1% - υψηλή: 6,7%). Τέλος, οι φοιτήτριες/φοιτητές με υψηλή εκπαίδευση μητέρας δήλωσαν ότι οι φορείς στήριξής τους ήταν περισσότερο οι συμφοιτητές τους (60% σε σχέση με χαμηλή: 46,2% - μεσαία: 53,6%) και εξειδικευμένο προσωπικό εντός (13,3% σε σχέση με χαμηλή: 7,7% - μεσαία: 7,1% και εκτός (33,3% σε σχέση με χαμηλή: 15,4% - μεσαία: 21,4%) πανεπιστημίου. Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό για χαμηλή εκπαίδευση μητέρας παρατηρείται στους «φίλους» και στην «οικογένεια», για μεσαία και για υψηλή στην «οικογένεια».

Γ. Στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού

Παρατηρείται ότι οι φοιτήτριες/φοιτητές, των οποίων η μητέρα διαθέτει μεσαία εκπαίδευση, απευθύνονταν για στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού περισσότερο στους φίλους (50% σε σχέση με χαμηλή: 33,3% - υψηλή: 21,1%) και στους συμφοιτητές (25% σε σχέση με χαμηλή: 16,7% - υψηλή: 15,8%), ενώ ανέφεραν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι αν και αναζήτησαν την εν λόγω στήριξη δεν τη βρήκαν (22,2%

σε σχέση με χαμηλή: 8,3% - υψηλή: 10,5%). Έπειτα, οι περισσότερες/περισσότεροι από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές με χαμηλή εκπαίδευση μητέρας κατέφευγαν σε εξειδικευμένο προσωπικό εκτός του πανεπιστημίου (50% σε σχέση με μεσαία: 44,4% - υψηλή: 47,4%), ενώ οι περισσότερες/περισσότεροι με υψηλή εκπαίδευση μητέρας απευθύνονταν για στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού σε εξειδικευμένο προσωπικό εντός του πανεπιστημίου (52,6% σε σχέση με χαμηλή: 50% - μεσαία: 33,3%), στην οικογένεια (63,2% σε σχέση με χαμηλή: 58,3% - μεσαία: 47,2%) και σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (31,6% σε σχέση με χαμηλή: 8,3% - μεσαία: 27,8%). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό για χαμηλή εκπαίδευση μητέρας εντοπίζεται στην «οικογένεια», για μεσαία στους «φίλους» και για υψηλή στην «οικογένεια».

Εργασιακή κατάσταση μητέρας

Η εργασιακή κατάσταση της μητέρας (σταθερό εισόδημα ή όχι) φαίνεται να μη δίνει στατιστικά σημαντική συσχέτιση, ωστόσο:

A. Εκπαιδευτική στήριξη

Όσον αφορά την εκπαιδευτική στήριξη, η αναζήτηση και η εύρεση φορέα παροχής της παρατηρείται περισσότερο για τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές των οποίων η μητέρα έχει σταθερό εισόδημα, με μεγαλύτερη συχνότητα αναφοράς στους φίλους (55,8%: σταθερό - 50%: μη σταθερό), στους συμφοιτητές (63,5%: σταθερό - 56,3%: μη σταθερό), σε εξειδικευμένο προσωπικό εντός πανεπιστημίου (36,5%: σταθερό - 25%: μη σταθερό) και σε εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου (57,7%: σταθερό - 34,4%: μη σταθερό). Από την άλλη, όταν η εργασιακή κατάσταση της μητέρας δεν είναι σταθερή, οι φοιτήτριες/φοιτητές ανέφεραν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι αν και χρειάστηκαν εκπαιδευτική στήριξη δεν τη βρήκαν (9,4%: μη σταθερό - 1,9%: σταθερό), ενώ συμπεριφέρονται περίπου το ίδιο όσον αφορά τη στήριξη από την οικογένειά τους (57,7%: σταθερό - 56,3%: μη σταθερό) και από άλλο κοινωνικό περιβάλλον πλην του οικογενειακού (21,9%: μη σταθερό - 21,2%: σταθερό). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό φοιτητριών/φοιτητών με μη σταθερό εισόδημα μητέρας αναφέρεται στην «οικογένεια» και στους «συμφοιτητές» και για σταθερό στους «συμφοιτητές».

B. Ψυχολογική στήριξη

Στις περισσότερες περιπτώσεις που η εργασιακή κατάσταση της μητέρας είναι σταθερή, οι φοιτήτριες/φοιτητές κατέφευγαν για ψυχολογική στήριξη κυρίως σε εξειδικευμένο προσωπικό εντός πανεπιστημίου (12,5%: σταθερό - 4%: μη σταθερό), σε εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου (31,3%: σταθερό - 12%: μη σταθερό) και σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (18,8%: σταθερό - 12%: μη σταθερό). Αντίθετα, όταν το εισόδημα της μητέρας δεν είναι σταθερό, γίνεται ελαφρώς μεγαλύτερη αναφορά στους φίλους (76%: μη σταθερό - 75%: σταθερό), στους συμφοιτητές (56%: μη σταθερό - 50%: σταθερό), στη μη εύρεση της εν λόγω στήριξης (8%: μη σταθερό - 6,3%: σταθερό) και πολύ μεγαλύτερη αναφορά στην οικογένεια (80%: μη σταθερό - 68,8%: σταθερό). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό για μη σταθερό εισόδημα μητέρας εντοπίζεται στην «οικογένεια» και για σταθερό στους «φίλους».

Γ. Στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού

Ως προς τη στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού, οι φοιτήτριες/φοιτητές με σταθερό εισόδημα μητέρας απευθύνονταν περισσότερο σε εξειδικευμένο προσωπικό εντός πανεπιστημίου (45,9%: σταθερό - 36,7%: μη σταθερό), σε εξειδικευμένο προσωπικό εκτός πανεπιστημίου (48,6%: σταθερό - 43,3%: μη σταθερό), στην οικογένεια (56,8%: σταθερό - 50%: μη σταθερό) και ελαφρώς περισσότερο σε άλλο κοινωνικό περιβάλλον πέραν του οικογενειακού (27%: σταθερό - 23,3%: μη σταθερό). Αντιθέτως, όταν η εργασιακή κατάσταση της μητέρας δεν είναι σταθερή, οι φοιτητές δήλωναν ότι κατέφευγαν πιο συχνά στους φίλους (46,7%: μη σταθερό - 32,4%: σταθερό) και ελαφρώς πιο συχνά στους συμφοιτητές (23,3%: μη σταθερό - 18,9%: σταθερό) και ότι αν και αναζήτησαν στήριξη επαγγελματικού προσανατολισμού δεν τη βρήκαν (20%: μη σταθερό - 13,5%: σταθερό). Συνολικά, το μεγαλύτερο ποσοστό για μη σταθερό και σταθερό εισόδημα μητέρας εντοπίζεται στην «οικογένεια».

Συμπεράσματα

Εκκινώντας από τη βιβλιογραφική παραδοχή ότι οι φοιτήτριες/φοιτητές, οι οποίοι αναπόφευκτα προέρχονται από μια ευρύτερη ποικιλία εθνοτικών, κοινωνικών και μορφωτικών υποβάθρων και οι οποίοι διαθέτουν μια ευρύτερη κλίμακα επιπέδων και

ικανοτήτων, παρουσιάζουν διαφορετικές ανάγκες (Hussey & Smith, 2010), αναδεικνύεται ο σημαντικός ρόλος του υποστηρικτικού πλαισίου εντός των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης. Γι' αυτό, εξάλλου, στο πλαίσιο του E.X.A.E., η κοινωνική διάσταση των πανεπιστημίων, μέσα από τον τρίτο άξονα στον οποίο συνίσταται (συνθήκες σπουδών), προτάσσει την ανάπτυξη εκείνων των μηχανισμών στήριξης των σπουδών που θα λαμβάνουν υπόψη τις σύγχρονες ανάγκες των διαφορετικών πληθυσμών που φοιτούν και θα προσπαθούν να τις καλύψουν (Σταμέλος, Βασιλόπουλος & Καβασακάλης, 2015).

Η παρούσα έρευνα επιχείρησε λοιπόν να διαπιστώσει αν το υποστηρικτικό πλαίσιο που παρέχεται από το Πανεπιστήμιο Πατρών αλλά και το ίδιο το Τμήμα έχει ανταποκριθεί ή ανταποκρίνεται στις ανάγκες των φοιτητριών/φοιτητών του Π.Τ.Δ.Ε. και, κατ' επέκταση, αν έχει επιτευχθεί ή επιτυγχάνεται με αυτόν τον τρόπο η κοινωνική διάσταση του πανεπιστημίου ως προς τον τρίτο άξονα (συνθήκες σπουδών).

Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι, παρά το γεγονός ότι το προφίλ των φοιτητριών/φοιτητών του εν λόγω Τμήματος είναι αυτό που θα έλεγε κανείς «ιδανικό» (πετυχημένη σχολική πορεία, μεγάλο ποσοστό 1^{ης} επιλογής του Τμήματος, θετική στάση προς το εν λόγω Τμήμα αλλά και το επάγγελμα της/του φοιτήτριας/φοιτητή), ένα σημαντικό ποσοστό φοιτητριών/φοιτητών είχε ανάγκη τουλάχιστον από ένα από τα τρία (3) είδη στήριξης κατά τη διάρκεια των σπουδών του, με μεγαλύτερη ένταση την αναφορά στην εκπαιδευτική στήριξη, χωρίς η ανάγκη για τις άλλες δύο στηρίξεις να είναι αμελητέα. Άξιο προσοχής είναι ότι η πλειονότητα εκείνων που αναζητά στήριξη τη βρίσκει συνήθως εκτός πανεπιστημίου, κυρίως από το οικογενειακό και το φιλικό ή ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Αν και δεν βρέθηκαν πολλές στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις, οι τάσεις - εκφρασμένες σε ποσοστά - ως προς την αναζήτηση στήριξης φαίνεται να επηρεάζονται, ως ένα βαθμό, από μεταβλητές όπως το φύλο, το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων, την εργασιακή κατάσταση των γονέων, αλλά και από μεταβλητές όπως η θέση του Π.Τ.Δ.Ε. στο μηχανογραφικό, η γνώμη για τα Π.Τ.Δ.Ε. πριν την εισαγωγή, η αρχική γνώμη για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού ή το τι θα ήθελαν πραγματικά να σπουδάσουν.

Τα πρώτα αποτελέσματα τεκμηριώνουν λοιπόν τις πολλαπλές ανάγκες στήριξης των φοιτητριών/φοιτητών. Επίσης, τεκμηριώνουν το γεγονός ότι, παρά τις προσπάθειες του πανεπιστημίου ή/και του συγκεκριμένου Τμήματος για δημιουργία δομών στήριξης,

αυτές δε φαίνεται είτε να ανταποκρίνονται πλήρως στις υφιστάμενες ανάγκες είτε να έχουν εμπεδωθεί ως ύπαρξη από τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές, με μερική εξαίρεση τις υπηρεσίες στήριξης επαγγελματικού προσανατολισμού.

Εν κατακλείδι, διαπιστώνουμε ότι η κοινωνική διάσταση ως προς τον τρίτο άξονα (συνθήκες σπουδών) του συγκεκριμένου πανεπιστημίου και του συγκεκριμένου Τμήματος φαίνεται να μην έχει επιτευχθεί ακόμα σε ικανοποιητικό βαθμό. Η έρευνα αυτή μπορεί να θεωρηθεί πιλοτική και δύναται να γενικευτεί σε όλα τα Τμήματα του Πανεπιστημίου Πατρών για πληρέστερα αποτελέσματα ως προς το συγκεκριμένο ίδρυμα.

Βιβλιογραφία

Altbach, P. (2010). Globalisation and the university: Myths and realities in an unequal world. Original Articles, Pages 3-25, Published online: 20 Jan 2010.

Baupère et al. (2007). *L'abandon des études supérieures : Panorama des savoirs*. Rapport réalisé pour l'OVE. La documentation Française.

BFUG (Bologna Process Working Group on Social Dimension and Data on Mobility of Staff and Students in Participating Countries), (2007). Key issues for the European Higher Education Area – Social Dimension and Mobility. Stockholm: Government Offices of Sweden. [pdf] Available at: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/WGR2007/Social_dimensionandmobilityreport.pdf [Accessed 1 December 2010].

Brooks, R. (2017). Understanding the higher education student in Europe: A comparative analysis. *Compare: a Journal of Comparative and International Education*, 18 (4), 1-18. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03057925.2017.1318047>

ESU (2012). *Quest for Quality for Students. Going back to basics*. Bruxelles: European Students' Union.

- European Commission/EACEA/Eurydice (2018). *The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission (2014). *Eurydice brief: Modernisation of Higher Education in Europe*. Brussels: Eurydice.
- Eurostudent VI (2018). *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Eurostudent VI 2016-2018/Synopsis of Indicators*. German Center for Higher Education Research and Science Studies (DZHW) (Ed.). Available online at: http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/http:wbv-open-access.de
- Gibbons, M. (1998). *Higher Education Relevance in the 21st Century*. World Bank, Washington, DC.
- Hussey, T., & Smith, P. (2010). *Transitions in Higher Education*. *Innovations in Education and Teaching International*, 47, 155-164.
- OECD (2008). *Education at a Glance 2008: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.
- Polakow, V., Robinson, K. & Ziefert, M. (2014). *Student Parents in the Shadows: The Academic and Personal Costs of Unmet Child Care Needs*. A Report on the Child Care Needs Study. Retrived from Eastern Michigan University website: https://www.emich.edu/wcen/documents/child_care_needs_study_report.pdf
- Rott, G. (1996). Η αλληλεπίδραση ανάμεσα στα συναισθήματα, τα γνωσιακά σχήματα και την συμπεριφορά ως επίκεντρο προσοχής για την Ανώτατη Εκπαίδευση και τη συμβουλευτική φοιτητών. Στο Καλαντζή – Αζίζι, Α. (επιμ.) *Ψυχολογική Συμβουλευτική Φοιτητών*. (14 – 47). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Scott, P. (1995). *Institutions and Organizations. Ideas, Interests and Identities*. Paperback: 360 pages Publisher: Sage (1995) Language: English ISBN: 978-142242224.
- Smidt, H. (2012). Education as Transformation – Transforming European Higher Education. *European Higher Education at the Crossroads: Between the Bologna Process and National Reforms*, Part 1, Chapter 8, 2012.

- Stoessel, K., Ihme T.A., Barbarino, M.L., Fisseler, B., Stürmer, S. (2015). Sociodemographic Diversity and Distance Education: Who Drops Out from Academic Programs and Why? *Research in Higher Education*, 56 (3), (pp 228–246). <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11162-014-9343-x>.
- Teichler, U. (2010). *Internationalising higher education: Debates and changes in Europe* (Vol. 263-283). Dordrecht. Springer.
- Trow, M. (1973). *Problems in the Transition from Elite to Mass Higher Education*. Berkeley: Carnegie Commission on Higher Education.
- ΑΔΙΠ (2018). *Ετήσια έκθεση προς το ελληνικό Κοινοβούλιο*. Αθήνα: ΑΔΙΠ.
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1991). *Υπόμνημα για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, ΚΟΜ (91) 349 τελικό, Βρυξέλλες, 5 Νοεμβρίου 1991.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011). *Εκσυγχρονισμός της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ευρώπη Χρηματοδότηση και Κοινωνική Διάσταση 2011*. Βρυξέλλες: Ευρυδίκη.
- Καλαντζή-Αζίζι, Α. (2016). *Ο ρόλος της αυτοβοήθειας για την επιτυχή φοίτηση στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση: Το εργαλείο «ΣΠΟΥΔΑ...ΖΩ», ένας ψηφιακός οδηγός αυτοβοήθειας για νέους, σπουδαστές και φοιτητές*. Εισήγηση στο Κυπροελλαδικό Συνέδριο Συμβουλευτική και Επαγγελματική Αγωγή, 2016, «Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός 2020» Αθήνα, 10.12.2016.
- Μαχαράκη, Κ. (2006). *Ανάγκες και προβλήματα των σπουδαστών του ΤΕΙ Ηρακλείου. Στάσεις τους στην πιθανή δημιουργία ενός Συμβουλευτικού Κέντρου*. ΑΤΕΙ Κρήτης. Ανακτήθηκε από <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/seyp/ker/2006/MachairakiKonstantina/document.tkl>
- Σταμέλος, Γ., Βασιλόπουλος, Α., & Καβασακάλης, Α. (2015). *Εισαγωγή στις Εκπαιδευτικές Πολιτικές*. Kallipos.